

Илази два пута
у мјесецу

Цијена за Аустро-Угар-
ску: на годину К 2:40
на по године. К 1:20
на четрт год. К —60
За друге земље: на го-
дину 4 круне. Поједи-
ни бројеви 10 пот.

СРПСКО КОЛО

НАРОДНИ ЛИСТ

Огласи рачунају се по
ценовнику. Ако се ви-
ше од три пута увр-
шују, рачунају се је-
фтиније.

Уредништво се налази у
Николићевој улици бр. 8.
Писма се шаљу на уред-
ништво „Српског Кола
народног листа“. Руко-
писи се не враћају.

Издаје: Друштво „Српско Коло“ (д.-д.)

Уређује: Уредништво „Н. Србобрана“

1. 962-05.

У име Његова Величанства краља!

Краљ, судбени сто у Загребу закључио је на предлог државног одвјетништва у Загребу, да тископис отискан у повременом часопису „Српско Коло“ од 28. српња 1905. број 14., и то: 1. Одломак чланка под насловом „Лов на српске ратаре“ од ријечи „Још кад“ до „порекли“ (страна II., ступац 2, предзадња алинеја) и 2. Одломак из Различите вијести под насловом „Краљ Петар итд.“ од ријечи „Тај не“ до „истина?“ (стр. VIII. ступац 1, задња алинеја те вијести), твори учин злочинства увреде Величанства § 63 кз. те преступка §. 300 кз.

Стога се изриче забрана даљег распачавања реченог тискописа, запљена се потврђује, заплијењени примјерци [имаду] се уништити, а пресуда ова имаде се прогласити на челу првог будућег броја часописа „Српско Коло“.

Разлози.

Читавим смјером и садржајем поменутог тискописа вређа дужно поштовање спрам краљу односно настоји се раздражити неистинитим казивањем и изопачивањем чињеница на мржњу и презир против органа владе у погледу њихова уредовања, што твори учин злочинства увреде Величанства § 63 кз., те преступка означенога у §. 300.

Пресуда оснива се на §§. 6. и 12. т п. и §§. 32., 33. и 34. т. з.

Кр. судбени сто

У Загребу, 1. коловоза 1905.

Старчевић.

Молимо да се прочита.

Ми смо више пута опомињали своје дужнике, да нам пошаљу дужну претплату. Некоји су послали а већина дужника није се ни осврнула на ове наше опомене. Наш лист је јефтин да не може бити јефтинији и намјера му је да помогне Србину ратару, да га о свему обавијести, што му је потребно у животу као Србину и грађанину. Са друге стране дужност је и сваког претплатника, да и он врши своју дужност према листу, који нема никаквих других извора за своје издржавање осим ове мале претплате. Ако се и та претплата не буде редовно плаћала, онда мора лист угинути поред великих трошкова, које мора да издаје за папир, штампање, марке, отпремање листа, за чиновнике, који у лист пишу и воде књиге и остало. Све то стаје великих новаца, јер данас нико не ради и не може да ради забадава. Зато и наши дужници треба једном да увиде, да им се лист не може слати забадава.

Кад смо дакле видјели, да не помажу опомене у листу, то смо опоменули у писму сваког дужника, колико нам дугује претплате до 1. јула 1905. т. ј. до половине ове године. Сваки, који добива лист на своје име, а није платио досад претплате, добио је тако писмо, па сад зна колико има да плати. Молимо сад све своје дужнике, да нам пошаљу дужну претплату, јер ће се свима онима, који и послуже опомене у писму не плате дуг, оставити лист.

Надамо се међутим, да до тог не ће доћи, него да ће сваки дужник ту малу своту, за коју није ни вриједно толико писања и опомињања, радо уплатити за добро своје и за добро „Српског Кола“.

Уредништво и управа „Српског Кола“.

Закони у корист ратара у Србији.

Познато је нама свима, какве је рђаве краљеве имала Србија у ових последњих 20 година. Они су хтели да све раде по својој пустој вољи, као да је Србија њихов спахилук, а српски народ њихов кмет.

Али данас тога нема. Данас закони веле у целом паметном свету, да је народ у држави први. Он даје држави порезу у крви, војску и порез у новцу, он стога мора државом и управљати по својој вољи преко својих заступника. Српски краљеви, Милан и Александар, хтели су то право народно да отму од народа, па су се због тога непрестано свађали и клали са својим народом, јер је народ у Србији људски бранио своја права, док нису онако жалосно свршили. Данас влада краљ Петар, који као први грађанин чува и поштује законе и он је пример свакоме.

Али у оним тешким и несретним пређашњим приликама знали су заступници (посланици) српског народа у Србији створити тако добрих закона за ратаре, каквих ми овде још немамо.

Ми немамо при руци свију тих закона, али имамо неке, па ћемо о тима коју проговорити.

Закон о шумама од 1902. год.:

У Србији има шума државних, општинских и сеоских. Да ратар има користи од шума, наређује закон, да сваки ратар, који плаћа непосредног државног пореза (без икаквих намета и приреза) 15 динара (круна) и мање од 15 динара, има право да добије бесплатно гориво и грађу из државних шума. То вреди и за општинске шуме.

Остали, богатији, добивају дрво из општинских шума по јефтинијој такси, него што је она за државне шуме, али не ниже од поливице таксе за државне шуме.

Закон о извршавању судских пресуда:

Никојем ратару не може се за дуг запленити, па дакле ни продати:

Један плуг, једна кола, два вола или бивола, два теглећа коња, кобила са ждребетом до 1 године старим, крава или биволица са телетом или биволчетом старим до 1 године, десет оваца, пет свиња, мотика, секира, будак (трнокоп), коса, храна потребна породици до нове хране, пет дана земље, рачунајући дан на 1600 квадратних хвати, била земља чиста, под гором, воћем или виноградом, заједно с необраним плодом, кућа са другим зградама и плацем (вундушем) од једног дана.

Закон о опћинским кошевима од 1889. г.

Свака опћина мора начинити опћински кош (хамбар). У тај хамбар мора сваки ратар сасути у доброј години, од које хоће врсте жита оволико:

Од кукуруза 90 кила у клипу, пшенице 60 кила, ражи 70 кила, јечма 90 кила, крупника (пир) 90 кила, зоби 100 кила.

Свако може бирати, коју ће врсту жита дати.

То се жито купи сваке године, која није рђава. Кад дође гладна година, као по Богу она лањска, онда се из тог коша даде за сејање и храну онима, који немају, без икаква интереса. Они то онда морају повратити у кош, најдаље за две године, у оној житу, којег су из коша примили.

Тако је и код поплава, или кад лед (град) уништи усеве. Тако сиротињу не гуле кајишари, кад падну у невољу.

Оволико у овом броју. У другом броју ћемо наставити.

П.

Стари газда.¹

Прод'о газда у потаји Чиви њиву
Сахранио мајку своју здраву, живу.

Љути очај срце стег'о, дах му мори
Образ, свет'о од старина, гори, гори.

Дух очева подиг'о се па га кори,
Тињи терет груд му цепа, срам га боли.

Сињи терет груд му цепа, сузу рони,
Свог дужника бичем Чива на рад гони.

Да од села скрије пропаст добра свога,
Оре јадан „своју“ њиву за другога.

Оре стари, нога клеца, чело гори,
Планина га тужно гледа па га кори.

Тужно иду до два коња, коња врана,
Не бодри их на рад песма срећних дана.

Нит' им вес'о пуцањ даје воље, жара,
Нит' их газда добром речцом разговара.

Тужно иду добри вранци, јад их мори;
Црна њива к'о да плаче, к'о да збори;

К'о да јеца оштри ветар са планине:
„Што продаде мајку своју, јадни сине?“

„Што продаде храну своју од старина?“
Тужним гласом к'о да пита њива сина.

Пао сељак, нице пао у жалости:

— Њиво моја, мајко моја, прости, прости

Горке сузе струјом теку јаче, јаче,
Стара душа груде љуби, горко плаче.

Љути очај о боне му груди бије,
Очај не да сузи, боле да излије.

У груди се суза слева, срце пара —
Срце прште, крвца разби прса стара.

Залуд вриска добрих коња газду буди,
Не дижу се скамењене, мртве груди.

Оборили вранци главу, плуг не оре —
Њива ћути, црне груде ништ' не зборе.

Српска повјест.

16.

Срби у Сријему, Бачкој и Банату до велике сеобе под патријархом Чарнојевићем.

Још прије него што су Турци сасвим освојили Србију 1459. год. многи су Срби прешли у Сријем, и тамо се населили. А како је нешто Срба било у Сријему од памтивијека, то се они умноже овим придошлицама. Али, кад Турци

¹ „Сељачки Мотиви“. Песме Радована Кошутића. Карловци 1892. год.

www.савијем покорише и освојише Србију, стану Срби све више прелазити у Сријем. Ту су Срби ступили у службу угарских краљева и наставили свој крвави занат, борбу с Турцима.

Испрва ти Срби нијесу имали свог српског поглавара. Али кад се у бојевима с Турцима прославио Вук, унук српског деспота Ђурђа Бранковића, прозваног у народу Смедеревца, постави га угарски краљ Матија за српског поглавицу, надари га имањем и да му право, да се зове деспот. Вук је становао у Сланкамену и залијетао се сваки час преко Саве у Србију, да се бије с Турцима. Био је велики јунак, без страха, зато га је српски народ и опјевао у многим пјесмама и прозвао га *Змај Деспот Вук*. Уз змај Деспота Вука борио се страшни јунак Павле Бранковић, рођак Вуков, прозван кнез Павле код Срба, а код Мађара Кињижи Павле, и јуначка браћа Јакшићи. У битци на Хлебном Пољу Павле је страшно потукао Турке. Какав је то страشان човјек био, види се, што је последије те битке узео једног Турчина под једно пазухо, другог под друго, а трећег у зубе, и с та три Турчина играо је на бојном пољу.

Вук је зазидао српски манастир Гргетег у Сријему.

Змај деспот Вук умре иза 14 година деспотовања 1485. год., а краљ угарски постави на његово мјесто Ђурђа, опет унука Ђурђа Смедеревца, само од другог сина Стевана. Ђурђе је деспотовао заједно са својом матером Ангелином. Становао је у Купинику у Сријему. Није дуго деспотовао, па се закалуђери и добије име Максим. Власт своју предао је млађем брату Јовану. Јован је јуначки бранио Сријем од Турака, али је најзад морао пред силом узмакнути из Купиника у Беркасово, гдје је становао до смрти и умро 1502. год.

У друштву са својим братом и матером сазидао је лијепе српске манастире у Сријему: Опово и Крушедо. Српска црква прогласила је обадва ваљана брата и мајку им Ангелину за

светитеље. Мајку Ангелину слави наша црква 12. августа, св. деспота Јована 25. децембра, а св. Максима 31. јануара, све по новом календару.

По смрти Јовановој прими деспотску власт његова жена Јелена, а за помоћника узме јуначког рођака Стевана Штиљановића. Бранио је Стеван Сријем и бранио, али Турци су све више као морска поплава надирали, тако да је са доста српског народа морао узмакнути у Барању. Кад је деспотовао у Сријему, становао је у Моровићу, а у Барањи у Шиклушу. Умро је 1515. године. Тијело му почива у сријемском манастиру Шишатовцу. И њега је српска црква прогласила за светитеља и слави га 17. октобра по новом календару.

Иза његове смрти више није Србима постављен деспот. Доста је Срба изгинуло у бојевима с Турцима, али их је непрестано и придолазило. Међу њима дошли су и неустрашиви јунаци, Павле Бакић са петеро браће, Раде Божић, Петар Манастирлија, који се касније прославише у многим бојевима и већином погубише главе на бојним пољанама.

Турско море расло је све више. За вријеме славног султана Сулејмана, коме је био велики везир Србин Мехмед Соколовић, прождире турско море Биоград, прели се преко Сријема, па провали у Угарску. 1526. год. сагрше Турци код Мохача мађарску војску до темеља, у боју по-

гибе и мађарски краљ Људевит и најчувенији мађарски великаши и јунаци, а и много Срба, а на челу им Раде Божић.

Од сад су Турци сваки час све дубље продирали у Угарску, док најзад 1542. године не освоје и Будимпешту, те стадоше купати и на врата Беча. Разумије се, да су у тим бојевима Срби лили потоком крв, али да им се није захвалношћу враћало, већ прогањањем српског имена, језика и православне вјере.

Срби се силно прориједише у тим непрестаним бојевима и раштркаше се по свој Угарској. Текар великом ссобом Срба у Угарску, под на-

Православна руска црква у Бечу.

три, архом Арсенијем Чарнојевићем 1690. год., умножи се број Срба.

Разумије се да је мучан и крвав био живот Срба у Угарској прије велике сеобе. С једне стране Турци сваки час пустошаху српска насеља, с друге стране мађарски калвини и католици хтјели су да Србе покалвине, покатоличе и поунијате, а ко на то не пристајаше, тога су немилостиво мучили и убијали. Од турских зулумћара доспјели су Срби у руке хришћанских зулумћара.

У наредном броју проговоримо о сеоби Срба под патријархом Чарнојевићем и ако допијемо, о насељавању Срба по Хрватској и Славонији.

Руско-јапански рат.

С манџурског бојна поља долазе вести, које говоре о врло добром стању, у коме се налази руска војска. Јапанци после мукденске битке немају никаква успеха на манџурском бојном пољу. Немачки пуковник Гетке, који је лани читаву годину дана био као дописник код Куропаткина, пише ових дана, да Јапанци имају слаб изглед на успех у будућој великој битци. Јапанци се осећају да данас више ни бројем нису јачи од Руса, а осим тога попунили су они своје огромне дојакошње губитке у војсци старијим људима, јер младе снаге више немају. Руси напротив шаљу непрестано на бојно поље младе војнике.

Јапанци су заузели, као што смо већ јавили, руско острво Сахалин, које вреди хиљаде милијуна, јер је рудама и уљем богато. Али с војничког гледишта нема ово заузимање каква већег значења. У Кореји опет стоји ген. Хасегава са 30 хиљада људи. Јапанци пишу, да ће та војска на Владивосток, али то неће бити истина, јер многи мисле, па тако и Гетке, да та војска има задаћу, да у великој битци, која ће бити, из Кореје продре напред и обиће лево крило главне армаде руске. Друга је ствар, да ли они могу то уопће извести, кад против Хасегаве стоји јака руска војска.

Преговори о миру.

У Портсмуту су у Америци отпочели преговори између јапанских и руских пуномоћника. Главни је преговарач с руске стране министар Вите, с јапанске барун Комура. Преговори су отпочели у среду.

Према ономе, што се досад зна из вести, Јапанци ће тражити много. Комура до душе није још изнео јапанских захтева, али се из неких изјава може изводити, да ће захтеви бити велики. Тајник баруна Комура изјавио је, да ће Јапанци тражити две и по милијарде рубаља

(1 милијарда износи хиљаду милијуна) и острво Сахалин, које по рачуну руском вреди 20 милијарда рубаља. Осим тога неки јављају, да ће тражити и Кореју, један дио Манџурије и руску жељезницу до Харбина.

Да богме, да нико од Руса не мисли дати ни копјејке (новчића) накнаде ратне штете, а за острво Сахалин неће Руси ни да чују да га даду. Русија би пристала, да даде Јапанцима право на Кореју, одступила би им Порт-Артур, Даљни и полуострво Љаотун, на коме се налазе ти градови, и дала би им још тај комад жељезнице на Љаотуну.

Како се види изгледи за мир нису баш најповољнији, па и руски листови, који говоре о томе, не верују да ће овога пута доћи до мира. У осталом, наскоро ћемо знати, шта је у ствари, а дотле ваља причекати.

Шта кажу љекари.

Разболијевање мале дјеце од милоште.

Пише др. Перњански од Перник-града.

Свак зна, дијете је стожер, око ког се окреће породични живот. И радост, и срећа, и жалост, и туга и невоља другојачи су у породицама без дјеце: тренутни су, а дијете им у њој увијек даје други вид, чини их дуготрајнијим, оно блажи тугу и невољу, јача срећу и радост. И најтежа брига поред дјететова невиног осмијка лакше се сноси.

Није, дакле, никакво чудо, што ће сваки у породици угодити дјетету прије, него одраслијема, а него и себи. То чине и сви други, који су породици пријатељи и који се у њој и с њоме друже. Ну прохтијеви дјететови су разноврсни, да богме, и неразумни и неразложни. Испуните ли их увијек, без размишљања, ви ћете дјетету нанијети биједу и невољу; попуштајући му вољи, да постаје необузdana, отежаћете му живот, јер живот је спутан у обавезе наравствене, друштвене и законске, па ко се није од малена свикао на те препоне и да не прелази преко њих, теже ће му их кашње бити чувати.

Али то још није сва невоља. Још је већа опасност за здравље и живот дјететов, која истиче управо из испуњавања таквих дјечјих прохтијева. А то се махом чини дјецом од милоште, и неслутећи, шта та милошта носи дјетету. Па често ту и не бјеше дјететове воље, не бијаше прохтијева, да би га морао испуњавати, а понеко пружи дјетету или какву штетоносну страчку или што за јело у невријеме. Сјетите се само разноликих милошта, којима свагда и свугдје обасипају дјецу! Погледајте ону мајку, што не може одољети срцу, а да не тутне у ручице или усташца своје невинашцету кришку јабуке, крушке, диње, лубенице или зрно два кукуруза, или коју јагоду грожда итд. Посмотрите оно сретно и задовољно лице какве баке, која чини понуде од милоште своје унучету, па уживајте у сеји и брату,

који залажу и питају, у свом невином радовању, каквом храном или воћем, од милоште, својег млађег брата или сеје; погледајте све оне куме и прије, које пружају дјецџ од милоште слаткише и разне ђаконије. Сви они чине то отворена срца и добре воље, из милоште, да дјетету учине, да га раздрагају, да му се диве, кад се стане радовати, а и не слуте, да му том милошћом својом често, врло често ремете здравље и доводе живот у велику опасност.

Колико ли невиначици трпи и злопати, а колико ли их и пропадне и угине са незнатне ситнице какве, којом се хтјела дјетету указати милошта од мајке му, сеје или брата, бабе или ђеда, чике, куме итд.! Свако би знао навести тушта такИх случајева, кад би хтио о њима добро размислити и кад би се већ једном хтјело разумјети, да се поболијевања и страдања дјечја не смију доводити у свезу са зубићима. Ја сам видио већ много мале дјеце, гдје, нарочито љети, нападају са такИх чашћења од милоште, гдје се нагло разболијевају и гдје се необавијештена околина дјететова још увијек тјешила, да су томе зубићи криви, остајући тако без благовремене љекарске помоћи! По сто пута да рекнем: „не кривите зубиће за разболијевања, јер они расту без болести“, мало би било. Ако баш случајно у исти мах и болује дјетете, узрок је негдје други томе и љекар ће га, тражећи брижљиво, олако наћи.

Чујте, дакле! Не дајте малој дјецџ јела, воћа, слаткиша и других понуда из милоште! Малој дјецџ до шестог мјесеца, без љекарева наређења, не смије ништа ући у уста, осим материна млијека, а онда тек почиње, поред материне сисе и прихрањивање. Знајте и то, да једна јагода грозђа може убити мало дјетете, нарочито овИх жарких дана, а без брзе и тачне љекарске помоћи. ТакИх смо несрећних случајева већ виђели. Страшни су они и ја их се увијек са грозом сјећам.

Ну дјеца ипак не треба да буду без милоште; она су божји анђеосци, па и заслужују је. Слатко тепање и миловање развеселиће мало невиначице, као и свака понуда, и још можда више, па му тепајте, на-смијте га, поиграјте се са њиме, ако не бијасте код какове заразе, па ћете му тиме учинити најљепшу милошту, а не ћете му заиста нанијети никаква вриједа, па и родитељима му бићете и мИли и драги.

Од таке милоште се дјеца не разболијевају.

Како је исељеницима у Америци.

Амерички лист „Слобода“ из Сан-Франциска пише о тешким приликама наших сународника који се селе у Америку овако:

„Дневно нам долазе писма од наших земљака са разних крајева Америке у којима се туже на данашње жалосно стање нашега радника у овој „богатој“ земљи, а такође често видимо тужбе истих у разним српским и хрватским америчким новинама: на какве муке наилазе, како су били заведени, огуљени, преварени и по то-

лико мјесеца да нису зарадили једнога долара итд.

Док ове тужбе и писма читамо и сажаљевамо наше земљаке, да их је судбина тако несретно обдарила и послала овамо преко бијелога свијета, хиљадама миља удаљила од свога роднога краја у туђи свијет, да се злопате и проклињу дан, у ком су се родили, — дотле даномице на стотину досељавају се из наше домовине, који ће на много веће неприлике и несреће наићи. У самоме мјесецу мају ове године доселило се из Црне Горе, Босне и Херцеговине, Далмације, Хрватске, Сријема, Баната, Бачке, Србије и других крајева около 14.000, а свИх скупа било је 93.000 по извјешћу досељеничког уреда, на Ellis Islandу у Њу-Јорку.

Мјесец мај ове године био је један од најјачИх мјесеца у повјести досељеништва. Прошле године у истом мјесецу доселило се 68.770, дакле 24.000 више ове године.

Ово 14.000 Срба и Хрвата све су људи у најбољој мушкој снази, те ако се овакови и у будуће у овако великом броју досељују у Америку, прије двије десетине година наше земље остаће пусте и посве ће се утрти наше име. Дакле, Срби, хоћете ви, да Америка буде гробница српског народа, и да баш буде ово ново поље на ком ће се утргнути оно што је остало. Не унесрећујте, Срби, сами себе и не упропашћујте нашу милу домовину! Будите паметни и једном престаните долазити у Америку!

Сви они новодошљаци имају наду у нама, који смо неколико година у Америци, да ћемо их ми помоћи и намјестити на рад. А већина од нас је на мукама за себе. Шта ћемо с њима?

Срби! и још једном велимо: не селите се у Америку!“

За „Српско Коло“.

У овом броју имамо такођер да забиљежимо лијеп број пријатеља „Српског Кола“ и Срба ратара, који се заузимљу за „Српско Коло“, препоручују га Србима ратарима и скупљају му претплатнике. Госп. Стеван Шкргић из Кленка у Сријему послао је управи „Српског Кола“ К 3:60 као годишњу претплату. Но не само наши Срби него и наше Српкиње заузимљу се за „Српско Коло“. Тако је госпођа Марија Ђекић из Великих Бастаја послала управи „Српског Кола“ К 18:40 као претплату за 12 скупљених претплатника. Ова вриједна госпођа поред своје куће и бриге о дјецџ брине се ево и за народни лист „Српско Коло“, на чему јој лијепа хвала. Госп. Никола Мусулин, познати пријатељ „Српског Кола“, послао је опет К 4:80 као годишњу претплату за 2 претплатника. Г. Јован Стевановић правник из Ораховице послао је опет К 2:40 као годишњу претплату за 2 нова претплатника. Госп. Михо Лажетић из Невесиња послао је даље К 6

како погодишњу претплату за 5 скупљених претплатника, па том приликом између осталог пише и ово: „Пошто „Српско Коло“ као народни лист пише онако, како може прости свијет — сељаке побудити на читање и показати његова права и дужности, то сам у намјери ово 5 бројева растурило сељацима“. Евала му! Пријатељ „Српског Кола“ из Ирига послао је даље нашој управи 2:40 као погодишњу претплату за 2 нова претплатника Г. Јован Алексић капетан у Петрињи послао је управи „Српског Кола“ К 17:50 за распродане бројеве „Српског Кола“. Како је он прије послао К 46, то је у свему тиме плаћено досад 460 примјерака „Српског Кола“, које је он растурио међу Србе ратаре. Госп. Стево Крунић учитељски приправник из Прхова у Сријему послао је напошљетку К 6 као погодишњу претплату за 5 скупљених претплатника. Г. Нико Грујичић из Фоче у Херцеговини послао је даље К 6 као погодишњу претплату за 5 скупљених претплатника и српска трговачка радња у Турском Бечеју, Радивојевић и Нићин К 7:20 за 3. Госп. Ђорђе Петровић лекарник (апотекар) у Митровици послао је К 32 за 10 примјерака „Српског Кола“, које он дијели Србима ратарима. Госп. Стеван П. Тишма трговац у Врховинама послао је даље К 22:80 као скупљену претплату за претплатнике из Врховина, преч. госп. Петар Велебит парох у Хајтићу код Глине К 14:40 као погодишњу претплату за 12, госп. д-р Пера Белобрк, адвокат у Беловару К 60 као погодишњу претплату за 50, преч. госп. Михаило Медаковић, парох у Јасеновцу К 7:20 као претплату за 6, преч. госп. Светозар Вукелић парох у Примишљу К 2:40 као претплату за 1 новог претплатника. Г. С. М. из Брђана послао је К 8:40 као скупљену претплату за 7 претплатника. Преч. госп. Данило Подунавац капелан у Пакрацу послао је К 16 као прилог, што га је скупио у маленом друштву приликом крштења унука госпође Софије Корке, Павлице Младена. — Свима овима пријатељима и заузимачима за „Српско Коло“ управа овог народног листа лијепо захваљује, молећи и све остале пријатеље „Срп. Кола“ и Срба ратара, да се заузму за раширење „Српског Кола“ у народу нашем.

Шта се збива у нас и у свијету.

Из жупанијске скупштине личке. Госп. Стеван С. Калембер трговац у Лици и члан жупанијске скупштине личке, поднио је у пошљедњој скупштини жупанијској два питања и три приједлога, који гласе: Молим славно предсједништво, да ми одговори на ова питања. 1. Је ли стигло до сада одобрење од високе кр. зем. владе у погледу вођења скупштинског записника уз латиницу и ћирилицом, те штампање жупанијског извјештаја за Србе скупштинаре ћирилицом? Ако јест зашто се није досад закључку удовољило? Ако ли није, мисли ли славно предсједништво замолити високу кр. зем. владу за што скорије одобрење? Предсједник је одговорио, да одобрење није стигло. 2. Је ли изашла наредба високе кр. зем. владе, да се

не светкују римокатолички велики празници (норме) у мјестима, гдје је већина житељства српско-православне вјере? Ако није досад изишла, мисли ли славно предсједништво замолити високу кр. зем. владу, да таку наредбу чим прије изда, да се већ једном удовољи закључку, који је још 1899. године у нашој жуп. скупштини прихваћен и застарјела наредба да се већ једном новијом и напреднијом замијени? И на ово питање одговорио је предсједник, да није ништа стигло. 3-ћи приједлог г. Калембера ишао је за тим, да се неизграђени дио цесте Удбина—Кореница уврсти у земаљске цесте и изради. На то му је одговорено, да се треба најприје израдити нацрт и прорачун.

У Хрватској и Славонији јављају мађарски листови, да ће бити избори за сабор још ове године, „Обзор“ од петка доноси, како се „народна“ владина странка на свој начин спрема за те изборе. Неки дан је један котарски предстојник у Загорју сазвао вијеће опћинских чиновника, и позвао биљезнике и начелнике на рачун: шта ће учинити, да буде осигуран избор једног владина кандидата за сабор.

„Да буде сигурнији у томе, да ће опћински чиновници збиља добро пазити на сваки миг одозго, тај је котарски предстојник измислио нови начин за стварање „већине“. Он тражи, да му опћински чиновници потпишу спис, којим моле отпуст из службе. На том спису нема датума! Ако код избора опћински биљезник не буде хтио слушати поглавитог, или ако му не буде могуће створити „већину“ — поглавити ће метнути датум и ствар је свршена. ...Ако је овај изборни начин први знак дјеловања новог подбана, морамо му без сумње честитати. Чаврак је тим изумио нешто, што не би пало на ум ни најврснијем изборном тирану, нешто, чега би се стидио ваљда и сам Кун.“

Међутим не треба да ово баца у страх никога, јер по закону има право свако да даде глас за кога хоће. А нека пријете. Треба се држати оне народне: у једном селу пријете, у другом се не боје.

Само треба спремати се и радити, па ће све добро бити, и народ ће, ако буде слојан, добити оно, за чим давно сви тежимо, слободе своје.

У Угарској непрестано куха и врије. Сједињена опозиција мађарска не попушта од својих захтјева, него хоће мађарску команду у војсци и друге ствари, а Беч неда команде. Из Беча су поручили Мађарима, да ће им дати све што траже, само не команде. Допустиће им да у земљи уводе законе, какве хоће и да раде с немађарским народима по вољи, само нека не дирају у војску. Мађари не пристају на то него остају код свога.

И тако траје жестока борба, у којој Мађари ударају на владу Фејерваријеву свима силама. У Угарској жупаније и градови имају врло велику самоуправу и слободу, сасвим друкчије него код нас. Свака жупанија бира и поставља све чиновнике у свом крају, жупанијске скупштине и одбори могу да откажу послушност влади, па просто јаве, да неће да извршују њезиних наредаба. Тако су отказале послушност влади

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB

у побирању пореза, у сазивању резервиста на вјежбе. Порез се не убире, резервисте се не позивају, јер им не ће да уручују позивница, и тако вам је у Угарској читав метеж и дармар. Како ће се ово свршити, тешке је казати, јер Мађари не попуштају, владар опет не попушта у питању команде, и тако се борба води даље.

Либерална странка мађарска, која је досад била кроз мал' те не четрдесет година на влади, као да ће се распасти. Од г. 1867., како су се Мађари погодили с Аустријом, она влада. Сад ју је опозиција победила на изборима, и како је либерална странка постала трула и изнемогла, у њој је било свакојаких људи, као и код нас у нашој тако званој народној (мађарској) странци, то се сад распада и остављају је њезини људи. За 10. (23.) августа сазвана је седница либералне странке, у којој ће већати они, који су у њој остали, шта ће и како ће. Држи се, да ће се разбежати и разићи њезини чланови у друге странке, и тако би либералне мађарске странке нестало с лица земље. Мађари криве либералну странку, да је она свему злу крива, што не могу њихови захтеви да побеге, јер њу сматрају бечком ропкињом.

Док се тако комеша у сабору, Фејервари спрема нову законску основу о опћем изборном праву. Опозиција устаје против тога и каже, да је то само једна смицалица, којом влада хоће да стече љубав у земљи, и да подвали опозицији. Да ли Фејервари мисли збиља озбиљно с овом законском основом, коју би морао изнети пред сабор на расправљање, а сабор је, осим 40 хрватско-славонских посланика, сав против њега, не зна се. Иде време, па ћемо видети, хоће ли бити од тога клепета млина и каква брашна.

У слободној земљи Србији, гдје влада слобода штампе, слобода састајања и удруживања, слобода избора за скупштину (сабор) и све друге слободе, састала се нова скупштина. Изабран је председник и скупштина је отпочела свој рад. Благо њима, кад имају таку слободу. Мора им, и ако су нам рођена браћа, човек позавидети на тима добрима. Колико су они измакли од нас! А код нас каже „Дневни Лист“, око којег се налазе Томашић, Ст. Поповић-Вацки, В. Ђурђевић, Гавранић, Слијепчевић и још други мађарони, баш они што су срушили Шумановића са подбанске столице, да за наш народ амо нису таке слободе, јер да народ није зрио за њих. Сав свијет у Европи, па и Бугари, који су јуче ријешени турског јарма, па имају слободе народне, а само нама у Хрватској и Славонији не даду.

За то треба радити, спремати се за изборе и у сабор бирати народне људе.

У Црној Гори објављује званични лист „Глас Црногорца“, да ће народ још у таку ове године добити слободу штампе, народну скупштину (сабор), у коју ће бирати народ слободно своје посланике. Осим тога оснива се на Цетињу и велика Црногорска Банка, с домаћим црногорским капиталом. То је врло лијепо, а то је знак напретка.

До сад је кнез сам управљао у земљи, али сад види, да се народу мора дати ријеч, да и он одлучује

с њим у управи земље. Без слободе нема напретка! А како је код нас у Хрватској и Славонији?

Краљ Петар о Бугарској. На ручку, који је приређен у почаст бугарском посланику у Србији Хесапчијеву, који је отишао са тог звања (био опозван) рекао је српски краљ Петар, да су односи између Србије и Бугарске сад пријатељскији него што су били, кад је Хесапчијев дошао у Србију, да наступи своју дужност. То је у главном заслуга Хесапчијева. Краљ Петар рекао је даље, да је увјерен, да ће тако исто радити и његов нашљедник, јер је то и жеља краљева пријатеља бугарског кнеза Фердинанда и јер је то добро за обје државе. Хесапчијев је захвалио краљу Петру и рекао, да га је у његову раду у том погледу увијек помагао сам краљ Петар. Послије тога је краљ Петар поздравио телеграфски бугарског кнеза Фердинанда и увјерио га о свом пријатељству.

Број изборника у Србији и у нас. У Србији има 537.151 (петсто тридесет седам хиљада и сто педесет једна) душа право гласа, то јест право да бира посланика (заступника) у сабор.

Краљевина Хрватска и Славонија од прилике је једнака по величини са краљевином Србијом, али у њој има десет пута мање људи право гласа, то јест само 51.000 (педесет и једна хиљада).

Дакле у Србији има свака пета душа право гласа, а у Хрватској и Славонији свака *педесета!*

Види се, гдје се више поштује народна воља.

Изаберимо дакле у сабор људе, који ће створити закон, као што је онај у Србији, да свако, ко плаћа порез добије право гласа. Народ државу издржава, он треба да води и ријеч у њој преко својих људи.

Убијства у Старој Србији. Ми смо и у прошлом броју „Српског Кола“ писали о зулумима, које чине Арнаути Србима у Старој Србији. Но ти зулуми не престају. Недавно је биоградски лист „Политика“ добијела допис из Призрена у ком се износи, да је у пећком и призренском округу погинуло до данас 40 Срба из различитих мјеста. Сви зликовци, који су извршили ова убијства познати су турским властима, па ипак ни један од њих нити је ухваћен нити осуђен. Осим тога почињено је код Срба од стране Арнаута тисућама крађа и отимачина, разорена су српска села Исток, Ораховица, Велика Хоча и ко би све избројао тешке зулуме, што их чине Арнаути над Србима. Тешко и жалосно је стање наше браће у Старој Србији.

Различне вијести.

Штедионица у Пазови за „Српско Коло“. Штедионица у Пазови послала је управи нашег листа К 60 као годишњу претплату за 50 примјерака „Српског Кола“, који се шаљу Србима ратарима у Стару Пазову, Војку, Шимановце, Сурдук, Бешку, Белегиш, Ст. Сланкамен, Ст. Бановце, Деч и Нове Карловце. На овај лијепи примјер старања за „Српско Коло“ могли би се угледати и остали наши новчани заводи и њихове управе, па да сваки према својој снази помогне и на овај начин

„Српско Коло“, а учини добро Србима ратарима, с којима ради. Управа „Српског Кола“ лијепо захваљује Штедионици у Пазови у име онијех 50 Срба ратара, који њезином добротом читају „Српско Коло“.

Руковање јавног новца код управних власти. Пошљедњи „Зборник закона и наредба“ доноси наредбу бана грофа Пејачевића од 15. јула 1905. број 49907., којом се одређује, да управне области јавни новац имају редовито руковати преко кр. уг. поштанске штедионице. Управне области морају затражити од поштанске штедионице да им отвори рачун (да води рачун о њихову новцу). Чим пошт. штедионица обавијести коју управну област, да јој је отворила рачун, има јој ова одмах предати сву готовину, осим најнужнијег новца, који треба за подмирење издатака у мјесном промету. Сврха је овој наредби, да се руковање новцем код управних власти што више уједностручи и ограничи дангубно бројење готовине. Наредба почиње да важи 1. октобра 1905.

Нов успјех српског задругарства. Пре кратког времена издао је у закуп манастир св. Ђурађ сву своју земљу — коју су пре Чивути у закупу имали — српским земљорадничким (ратарским) задругама у Бач-Мартоношу и Манастирском Св. Ђурђу. Ово дана је опет Савез Српских Земљорадничких (ратарских) Задруга узео под закуп земљу манастира Бездина, коју ће обрађивати српске земљорадничке (ратарске) задруге у Мунари, Печки, Нађфали, Кетфељу, Фенлаку, Батањи итд.

Дао Бог, да се свуда тако лепо узмогне у склад довести добро наших разних народних установа с добром нашега народа!

Нова српска школа у Босни. У Црквини код Бос. Шанца оснивају Срби своју школу, за који већ имају готову зграду. Школу ће издржавати из црквеношколских прихода.

Привредни рад Словенаца. Наша браћа Словенци у Крањској имају своје ново привредно друштво, које је год. 1904. имало 5988 чланова, а ове године има их 7000. Друштво се састоји из Савеза и 130 одбора. Оно издржава ратарску и ковачку школу. Много ради и на унапређењу мљекарства. Сама Крањска има 58 мљекарница. Лист „Ратар“ што га издаје друштво има 6000 претплатника. Веселећи се овом напретку наше браће Словенаца у привреди, позивамо Србе ратаре, да свагдје оснивају, гдје још нијесу основане, српске земљорадничке (ратарске) задруге, које ће их привредно подићи.

Какви су адвокати у Словеначкој. Словеначки адвокати закључили су на свом састанку, да позову Словенце, нека свуда бране права свог језика а особито, нека га употребљавају свагдје у опћењу с властима, гдје то закон допушта. Чланови адвокатског друштва иајавили су, да ће се бесплатно заузимати код суда, гдје власти повриједи права словеначког језика. На овај примјер треба да се угледају и наши адвокати, па да не само препоручују Србима, да у опћини уредују

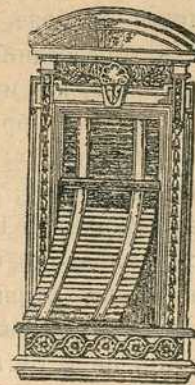
ћирилицом, гдје је то законом допуштено, него и да устану у одбрану тога права, ако га власт повриједи.

Руски Жидови у Славонији. Познато је, да се у Славонију хоће да населе многи Жидови из Русије. Преко Угарске спуштају се они у нашу отаџбину, да ту свију своја гнијезда. Као што се чује, у саму Нову Градишку дошло је 80 руских Жидова с великом сумом рубаља. Чим су дошли тамо почели су куповати земљу од тамошњег народа. Упозоримо Србе ратаре у том крају, а и у свима другима, гдје се појаве ови руски Жидови, да им не продају ни за што ни стопе своје земље, подсећајући их на одлуку седмог конгреса српских земљорадничких (ратарских) задруга од 12. маја 1904. у Топуском, у ком позива Србе, да не испуштају земље из својих шака, као што је то донесено већ било више пута у „Српском Колу“.

Повјереницима „Српског Кола“.

Молимо оне своје повјеренике, на које шаљемо за њихове претплатнике по више бројева „Српског Кола“, а нијесу до данас покупили и послали претплате, да то учине. Лист има на дугу много претплате, мора да плаћа штампу, чиновнике и друге потребе, а нема се откуд. Надамо се, да ће наши повјереници то разумјети, па се пожурити скупљањем претплате од својих претплатника, јер лист наш може опстати поред ниске претплате само онда, ако се претплата тачно и у реду плаћа.

Уредништво и управа „Српског Кола“.

Фабрика
жалузија,
ролета,
дрвених
и жељезних
завојних
капака

Г. СКРБИЋ

Илица 40. — ЗАГРЕБ — Илица 40.

препоручује своје

признато солидне, тачне и јефтине

фабрикате

Цјеновници бадава и франко.

604. 5—2